

WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY – PWN zakres rozszerzony

PROCESY DEMOGRAFICZNE NA ŚWIECIE			
Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna i rozumie pojęcia: eksplozja demograficzna, wtórna eksplozja demograficzna, przyrost naturalny, bezrobocie, ekumena, anekumena, bariera i atrakcyjność osadnicza, migracje, język żywy, język martwy, – potrafi obliczyć przyrost naturalny, – potrafi wymienić fazy rozwoju demograficznego, – potrafi wymienić czynniki wpływające na liczbę urodzin i zgonów, – potrafi wymienić przyczyny bezrobocia w Polsce, – potrafi wymienić bariery rozwoju osadnictwa, – potrafi wymienić główne rasy, – potrafi scharakteryzować jedną z głównych religii świata, – potrafi scharakteryzować kulturę europejską, – potrafi wskazać na mapie obszary o największym i najmniejszym zaludnieniu, – potrafi określić zróżnicowanie gęstości zaludnienia Polski, – potrafi pokazać na mapie główne kierunki migracji zagranicznych Polaków. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna i rozumie pojęcia: współczynnik urodzeń, współczynnik zgonów, współczynnik przyrostu naturalnego, zastępowalność pokoleń, współczynnik feminizacji, współczynnik aktywności zawodowej, współczynnik zatrudnienia, stopa bezrobocia, bezrobocie strukturalne, atrakcyjność osadnicza, subekumena i paraekumena, gęstość zaludnienia, antropopresja, przyrost rzeczywisty, imigracja, emigracja, kultura, globalizacja, antyglobalizacja, – potrafi scharakteryzować fazy rozwoju demograficznego, – potrafi opisać cechy społeczeństwa starzejącego się, – potrafi określić przyczyny dużego wskaźnika feminizacji, – potrafi obliczyć współczynniki aktywności zawodowej, zatrudnienia, stopy bezrobocia, – potrafi określić zatrudnienie w poszczególnych sektorach gospodarki określonych grup państw, – umie określić skutki bezrobocia w Polsce, – potrafi określić bariery osadnicze i atrakcyjność osadniczą określonego obszaru, – potrafi scharakteryzować przyczyny migracji Polaków w poszczególnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna i rozumie pojęcia: piramida wieku, wiek produkcyjny, przedprodukcyjny, poprodukcyjny, slumsy, fizjologiczna gęstość zaludnienia, reemigracja, repatriacja, deportacja, dialekt, gwara, cywilizacja, – potrafi ocenić przyrost zaludnienia na kontynentach w drugiej połowie XX wieku, – potrafi ocenić fazy rozwoju demograficznego, – potrafi przedstawić metody zapobiegania starzeniu się społeczeństwa i jego skutkom, – potrafi przyporządkować poszczególne państwa do określonych piramid wieku, – potrafi scharakteryzować odpowiednią piramidę wieku, – umie analizować współczynniki aktywności zawodowej oraz wskaźniki zatrudnienia w Polsce, – potrafi ocenić przyczyny i skutki analfabetyzmu na świecie, – umie analizować skutki antropopresji, – umie analizować skutki migracji zewnętrznych i wewnętrznych ludności polskiej, – potrafi analizować zróżnicowanie kulturowe ludności świata, – potrafi opisywać poszczególne przemiany cywilizacyjne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna i rozumie pojęcia: wskaźnik maskulinizacji, piramida progresywna, regresywna, stagnująca, bezrobocie technologiczne, strukturalne, koniunkturalne, saldo migracji, religia, fale rozwoju cywilizacyjnego, społeczeństwo tradycyjne, społeczeństwo postindustrialne, społeczeństwo informatyczne, przenikanie kultur, społeczeństwo, zbiorowość terytorialna, lokalność, tożsamość, – potrafi podać prawidłowości dotyczące powiększania się ludności świata, – dokonuje analiz tablic statystycznych, danych liczbowych, wykresów, – potrafi prognozować zmiany demograficzne na określonym obszarze, – podaje tendencje zmian cech demograficznych społeczeństw, – umie analizować piramidy wieku różnych społeczeństw, – potrafi przedstawić zmiany w strukturze zatrudnienia ludności, – potrafi podać metody zmniejszania zjawiska bezrobocia, – potrafi wyjaśnić zjawisko paneuropeizmu kulturowego, – potrafi ocenić skutki uchodźstwa ekonomicznego i politycznego, – potrafi zaprezentować zróżnicowanie

	<p>okresach historycznych,</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi wskazać na świecie obszary migracji wymuszonych, rezydencjonalnych i innych, – potrafi określić swoją dzienną ścieżkę życia, – potrafi określić przyczyny ujemnego salda migracji w Polsce, – potrafi pokazać na mapie zróżnicowanie rasowe, religijne, językowe ludności świata, ze szczególnym uwzględnieniem Europy, – potrafi charakteryzować poszczególne aspekty procesów globalizacyjnych i je ocenić, – potrafi opisać cechy poszczególnych kultur. 	<p>współczesnego świata,</p> <ul style="list-style-type: none"> – umie analizować i oceniać teksty dotyczące ruchów globalizacyjnych i antyglobalizacyjnych na świecie. 	<p>kulturowe własnego regionu.</p>
--	---	--	------------------------------------

WSPÓLCZESNE PRZEMIANY OSADNICTWA

Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna i rozumie pojęcia: proces osadnictwa, sieć osadnicza, miasto, jednostka osadnicza, aglomeracja, konurbacja, megalopolis, funkcje miast, urbanizacja, – potrafi określić podstawowe funkcje konkretnego dużego miasta, – potrafi wskazać przykłady zespołów miejskich, – potrafi określić pozytywne i negatywne skutki procesów urbanizacyjnych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna i rozumie pojęcia: miasta wielofunkcyjne, ewolucja funkcji, dezurbanizacja, suburbanizacja, reurbanizacja, city, suburbia, – potrafi określić funkcje miastotwórcze najstarszych miast Polski, – potrafi scharakteryzować współczesną sieć osadniczą Polski, – określić cechy sieci miast w Polsce, – potrafi przedstawić fazy urbanizacji z przykładami, – potrafi określić stopień urbanizacji wraz z rozwojem cywilizacyjnym, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna i rozumie przemiany funkcjonalne miast, definicje miast w różnych krajach, – potrafi scharakteryzować fizjonomię miast, – potrafi porównać układy przestrzenne i powiązania funkcjonalne w obrębie zespołów miejskich, – podaje przyczyny i skutki zmian w środowisku wywołane procesami urbanizacji – podaje z przykładami. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna i rozumie różne aspekty procesów demograficznych, nadurbanizacja – urbanizacja pozorną, – potrafi prognozować zmiany w sieci osadniczej konkretnego terenu, zmiany w fizjonomii miast wraz z postępem cywilizacyjnym, zmiany funkcji miast w Polsce w najbliższych latach, – potrafi ocenić skutki procesów urbanizacyjnych.

	– potrafi wyjaśnić proces eksplozji miast.		
--	--	--	--

ŚWIATOWE PROBLEMY ŻYWNOŚCIOWE

Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna podstawowe sposoby gospodarowania (systemy), – zna różnicę między rolnictwem samozaopatrzeniowym a towarowym, – zna uwarunkowania przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa na świecie, – potrafi wskazać różnicę między żywnością i urodzajnością gleby, – zna podstawowe formy użytkowania ziemi i potrafi wskazać kontynent na którym dana forma dominuje, – potrafi wymienić podstawowe rośliny uprawne (pszenica, ryż, kukurydza, ziemniak, burak i trzcina cukrowa, soja, słonecznik, rzepak, bawełna) i wskazać główne rejony ich upraw na świecie, – zna podstawowe zwierzęta hodowlane (bydło, trzoda chlewna i owce) i główne rejony ich hodowli, – zna cechy rolnictwa intensywnego i ekstensywnego, – zna normy dziennego spożycia kalorii i protein przez człowieka oraz obszary występowania głodu na świecie, – potrafi wymienić sposoby zwiększania produkcji żywności, – zna czynniki przyrodnicze 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna obszary występowania systemów rolniczych na świecie i ich cechy, – potrafi omówić uwarunkowania rozwoju rolnictwa i podać przykłady obszarów cechujących się ich zróżnicowaniem, – potrafi porównać kontynenty pod względem form użytkowania ziemi, – zna rejonizację wszystkich roślin uprawnych (zakres podręcznika), – potrafi wskazać uwarunkowania rozmieszczenia hodowli na świecie, – zna typy rolnictwa intensywnego i ekstensywnego; potrafi je scharakteryzować i porównać, – zna różnicę między głodem jawnym i utajonym oraz jego skutki dla organizmu człowieka, – potrafi wskazać kraje, w których występuje zjawisko głodu i wyżywienia obfitego, – zna przyczyny występowania głodu w Afryce, – wie, na czym polega „zielona rewolucja”, – zna kraje przodujące w połowach ryb, – zna kraje, które są największymi eksporterami żywności, – potrafi scharakteryzować czynniki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi porównać różne systemy gospodarowania ziemią, – zna formy protekcjonizmu w rolnictwie krajów UE, – potrafi wskazać i omówić obszary o najkorzystniejszych i najmniej korzystnych cechach dla rozwoju rolnictwa na każdym kontynencie, – potrafi podać czynniki, które kształtują strukturę użytkowania ziemi na poszczególnych kontynentach, – potrafi scharakteryzować wymagania roślin uprawnych, – potrafi uzasadnić wzrost znaczenia hodowli zwierząt na świecie, zna tendencje zmian w pogłowiu zwierząt na świecie, – potrafi wskazać kraje o rolnictwie intensywnym i ekstensywnym oraz uzasadnić wybór, używając wskaźników efektywności rolnictwa, – potrafi wskazać obszary nadwyżek i niedoborów w produkcji żywności, – potrafi ocenić znaczenie rybołówstwa, akwakultury i marikultury dla wyżywienia ludności, – potrafi przedstawić koncepcję rolnictwa zrównoważonego, – potrafi wskazać obszary 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi ocenić wpływ określonych systemów rolniczych na środowisko, – na przykładach konkretnych krajów potrafi wskazać różnice w czynnikach społeczno-ekonomicznych warunkujących rozwój rolnictwa, – potrafi zilustrować przykładami tezę o zmniejszaniu się wpływu czynników przyrodniczych na rozwój rolnictwa, – potrafi wymienić rośliny uprawiane w każdej strefie klimatyczno-glebowej, – zna zwierzęta hodowane na małych obszarach: renifery, wielbłądy, jaki, lamy, alpaki, potrafi wskazać miejsca hodowli i docenić ich znaczenie dla ludności, – potrafi podać prawidłowości w rozmieszczeniu rolnictwa intensywnego i ekstensywnego, towarowego i samozaopatrzeniowego, – potrafi wyjaśnić, dlaczego mimo wzrostu produkcji żywności nie maleje zjawisko głodu, – zna sposoby nawadniania obszarów i ich skutki w środowisku, – potrafi wyjaśnić występowanie najlepszych łowisk i wskazać gatunki najczęściej poławianych ryb, – potrafi wyjaśnić, dlaczego Afryka

<p>i pozaprzrodnicze warunkujące rozwój rolnictwa w Polsce,</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna podstawowe rośliny uprawne i ich rozmieszczenie w Polsce, – zna podstawowe zwierzęta hodowlane i ich rozmieszczenie w Polsce. 	<p>warunkujące rozwój rolnictwa w Polsce,</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna strukturę użytkowania ziemi w Polsce i jej regionalne zróżnicowanie, – potrafi scharakteryzować uwarunkowania w rozmieszczeniu poszczególnych upraw w Polsce oraz ich znaczenie, – zna uwarunkowania rozmieszczenia hodowli w Polsce, – potrafi wymienić korzystne i niekorzystne cechy polskiego rolnictwa na drodze do UE. 	<p>o najkorzystniejszych i najmniej korzystnych warunkach dla rozwoju rolnictwa w Polsce i uzasadnić swój wybór,</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna udział Polski w produkcji wybranych produktów rolnych w świecie, – zna główne warzywa i owoce uprawiane w Polsce i obszary koncentracji tych upraw, – potrafi wskazać podstawowe różnice między rolnictwem Polski a krajów UE, – zna zasady i skutki przyjęcia Polski do UE w zakresie rolnictwa. 	<p>i Azja w małym stopniu uczestniczą w handlu żywnością,</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi wskazać bariery hamujące intensywny rozwój rolnictwa w Polsce, – zna tendencje w uprawie i hodowli w Polsce w ostatnich latach i potrafi je wyjaśnić, – zna etapy rozwoju polskiego rolnictwa w okresie powojennym i potrafi określić ich skutki dla współczesności, – zna wskaźniki głównych cech produkcyjnych polskiego rolnictwa i potrafi je porównać z przykładowymi krajami UE.
--	---	---	---

PRODUKCJA ENERGII I KIERUNKI ROZWOJU PRZEMYSŁU

Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna i rozumie terminy: energia pierwotna, energia wtórna, surowce odnawialne i nieodnawialne, alternatywne źródła energii, przemysł, czynniki lokalizacji przemysłu, okręg przemysłowy, – potrafi określić surowce wykorzystywane w energetyce Polski, – potrafi wymienić źródła alternatywne, – potrafi przedstawić na mapie główne zagłębia węglowe na świecie i w Polsce, – potrafi pokazać na mapie główne złoża ropy naftowej na świecie, – potrafi wskazać główne okręgi przemysłowe Polski. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna i rozumie terminy: paliwo umowne, bilans energetyczny, ośrodek przemysłu, kooperacja, lokalizacja przymusowa, związana, swobodna, industrializacja, przemysł zaawansowanych technologii, – potrafi przedstawić bilans energetyczny świata – wyjaśnić, dlaczego spada znaczenie węgla, a rośnie znaczenie gazu ziemnego, – potrafi przeliczyć pozyskiwane źródła energii pierwotnej na paliwo umowne według równoważnika węgla, – potrafi scharakteryzować poszczególne źródła energii – łącznie z miejscem ich występowania, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna i rozumie terminy: kryzys energetyczny, sprawność energetyczna, technopolie, luka technologiczna, – potrafi ocenić stopień wykorzystania różnych źródeł energii w konkretnym państwie, – potrafi przedstawić tendencje zmian w elektroenergetyce grupy państw, – potrafi zaprezentować skutki wielkiego kryzysu energetycznego, – potrafi przedstawić metody racjonalnego gospodarowania energią, – potrafi ocenić stan energetyki w Polsce, – potrafi zaprezentować na konkretnym 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi ocenić współczesne tendencje rozwoju przemysłu na świecie, – potrafi uzasadnić zależność wzrostu zapotrzebowania na energię wraz z rozwojem gospodarczym społeczeństw, – potrafi prognozować zmiany w strukturze przemysłu i wykorzystanie różnych źródeł energii w Polsce, – potrafi zaproponować lokalizację konkretnego zakładu przemysłowego na świecie i w Polsce – ocenić skutki tej lokalizacji, – potrafi ocenić funkcjonowanie Specjalnych Stref Ekonomicznych

	<ul style="list-style-type: none"> – potrafi zaprezentować korzyści płynące z zastosowania źródeł niekonwencjonalnych, – potrafi klasyfikować przemysł, – potrafi scharakteryzować rewolucje przemysłowe, – potrafi przedstawić bazę surowcową konkretnych okręgów przemysłowych, – potrafi określić, na czym polega restrukturyzacja przemysłu w Polsce. 	<p>przykładzie funkcje przemysłu,</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi przyporządkować poszczególnym gałęziom przemysłu czynniki lokalizacji i ocenić trafność wyboru lokalizacji wybranego zakładu pracy w regionie zamieszkania, – potrafi wskazać bieguny, parki technologiczne, technopolie i ocenić ich udział w gospodarce świata, – potrafi określić rodzaj okręgów przyrodniczych na świecie i w Polsce, – potrafi ocenić zmiany zachodzące w okręgach przemysłowych w Polsce, – potrafi ocenić skutki prywatyzacji przemysłu w Polsce, – potrafi przeprowadzić inwentaryzację zakładów przemysłowych we własnym mieście, dzielnicy, regionie. 	<p>w Polsce,</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi prognozować przyszłość SSE po wejściu Polski do Unii Europejskiej, – potrafi prognozować zmiany w polskim przemyśle w okresie przejściowym i po uzyskaniu członkostwa UE.
--	--	--	---

USŁUGI I KOMUNIKACJA

Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna i rozumie pojęcia: usługi, turystyka, ruch turystyczny, gospodarka turystyczna, komunikacja, transport, łączność, – potrafi: zaprezentować podstawowe usługi w Polsce i dominujące w regionie zamieszkania, – potrafi wymienić rodzaje usług rynkowych i nierynkowych, – potrafi pokazać na mapie ściennej główne regiony turystyczne Polski, – potrafi wymienić rodzaje transportu i łączności, – potrafi wymienić zalety transportu samochodowego i kolejowego, – potrafi określić zadania Internetu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna i rozumie pojęcia: infrastruktura turystyczna, „turystyka miękka i twarda”, agroturystyka, autostrada, transport przesyłowy, DWT – nośność statku, BRT – pojemność całego statku, węzeł kolejowy, węzeł komunikacyjny, – potrafi dokonać klasyfikacji usług, – potrafi przedstawić poziom rozwoju usług w krajach postindustrialnych, słabo rozwiniętych i w Polsce, – potrafi ocenić dostępność usług edukacyjnych w regionie zamieszkania, – potrafi wymienić funkcje turystyki, – potrafi przedstawić wady i zalety 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna i rozumie pojęcia: usługi dla producentów, turystyka kwalifikowana, telepraca, – potrafi zaliczać do odpowiednich grup różne rodzaje usług, – potrafi sformułować prawidłowości dotyczące usług, – potrafi dokonać podziału usług objętych EKD, – potrafi ocenić dostępność komunikacyjną regionu zamieszkania, – potrafi porównać rozwój komunikacji w Polsce i w innych krajach Europy, – potrafi przeprowadzić i opracować ankiety dotyczące usług w regionie zamieszkania, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna i rozumie pojęcia: kraje swobodnej rejestracji – państwa taniej bandery, walory turystyczne, prawo Petty’ego, – potrafi ocenić stan rozwoju usług na progu wkroczenia Polski do UE – przedstawić kierunki zmian w okresie przejściowym i późniejszy ich rozwój, – potrafi zaproponować lokalizację konkretnych typów usług w zależności od różnych czynników, – potrafi dokonać oceny ekspansji hipermarketów w Polsce, – potrafi ocenić skutki reformy edukacji i służby zdrowia w Polsce, – potrafi zaproponować działania, które zmierzają do stworzenia infrastruktury

	<ul style="list-style-type: none"> – poszczególnych rodzajów transportu, – potrafi zaprezentować główne szlaki przewozowe na świecie, – potrafi scharakteryzować nowoczesne środki transportu, – potrafi wyjaśnić zróżnicowanie gęstości sieci kolejowej w Polsce, – potrafi ocenić położenie komunikacyjne Polski w Europie, – potrafi pokazać główne porty morskie na świecie, – potrafi określić zagrożenia płynące z nadmiernego korzystania z Internetu. 	<ul style="list-style-type: none"> – potrafi ocenić wpływ turystyki na środowisko naturalne, – potrafi ocenić wpływ turystyki na rozwój gospodarczy poszczególnych regionów świata, w tym Polski, – potrafi interpretować problemy komunikacji na podstawie danych statystycznych, tabel, wykresów, kartodiagramów, map, – potrafi wykonywać wykresy na podstawie danych statystycznych dotyczących transportu, – potrafi ocenić wpływ poszczególnych środków transportu na środowisko, – potrafi przedstawić działania, które upowszechniłyby Internet w Polsce, – potrafi ocenić poziom rozwoju telekomunikacji w regionie zamieszkania, – potrafi scharakteryzować i ocenić strukturę przewozów poszczególnymi środkami transportu w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> – turystycznej na konkretnym obszarze, – potrafi wyjaśnić zależność między poziomem rozwoju gospodarczego a przewozami samolotowymi, – potrafi ocenić rozwój e-usług w Polsce, – potrafi zaprojektować usługi, które zlokalizowane będą wokół skrzyżowania autostrad w Polsce, – potrafi ocenić poziom prac związanych z dostosowaniem sieci transportowej Polski do wymagań europejskich.
--	--	---	--

OBRÓT MIĘDZYNARODOWY			
Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna i rozumie pojęcia: handel międzynarodowy – obrót międzynarodowy, eksport, import, bilans handlowy, bilans płatniczy, struktura towarowa handlu, struktura geograficzna handlu, – potrafi scharakteryzować strukturę towarową handlu światowego, – potrafi wskazać kraje o największym udziale w obrotach handlu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna i rozumie pojęcia: transfer kapitałowy, korporacje międzynarodowe, reeksport, saldo aktywne, saldo pasywne, obroty kapitałowe – saldo inwestycji zagranicznych, – potrafi wymienić elementy transferu kapitałowego, – potrafi wymienić główne korporacje międzynarodowe wraz z dominującą 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna i rozumie pojęcia: embargo, ceny dumpingowe, protekcjonizm państwowy, strefa wolnocłowa, obrót bieżący, obrót kapitałowy, <i>terms of trade</i>, popyt, podaż, – potrafi przedstawić strukturę obrotu międzynarodowego na przestrzeni wieków, – potrafi zaprezentować korporacje międzynarodowe, które mają swoje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi określić sposoby likwidacji deficytu handlowego Polski, – potrafi wyjaśnić, na czym polega fakt, iż bilans płatniczy Polski ma saldo dodatnie, – potrafi prognozować zmiany zachodzące w polskim handlu zagranicznym po uzyskaniu członkostwa w UE, – potrafi ocenić wpływ

<p>międzynarodowego,</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi wymienić produkty, usługi i kapitał stanowiące strukturę obrotu międzynarodowego, – potrafi wskazać głównych importerów i eksporterów kopalin, – potrafi wskazać na mapie geograficzne kierunki przepływów towarów i usług, – potrafi wymienić głównych partnerów handlowych Polski. 	<p>branżą oraz krajem macierzystym,</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi wskazać państwa o dodatnim i ujemnym bilansie handlowym, – potrafi udowodnić fakt, iż obrót międzynarodowy tworzy część PKB każdego kraju, – potrafi zanalizować na podstawie danych statystycznych, wykresów i map zmiany struktury handlu zagranicznego Polski w ostatnim dziesięcioleciu, – potrafi wymienić czynniki wpływające na wielkość obrotów, strukturę towarową handlu i jego geograficzne kierunki, – potrafi wymienić grupy towarów dominujące w imporcie i eksporcie krajów wysoko rozwiniętych oraz krajów słabo rozwiniętych gospodarczo. 	<p>filie w Polsce,</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi wyjaśnić, jaką rolę w handlu międzynarodowym mają badania marketingowe i działania reklamowe, – potrafi wyjaśnić korzyści lokowania inwestycji zagranicznych w krajach rozwijających się, – potrafi przedstawić prawidłowości ukazujące związki między poziomem rozwoju gospodarczego kraju a strukturą towarową obrotu międzynarodowego, – potrafi wyjaśnić, na czym polega protekcjonizm państwowy, – potrafi porównać i ocenić strukturę handlu zagranicznego w 4 grupach państw, – potrafi wskazać przyczyny załamania się polskiego handlu zagranicznego na początku lat 90. XX wieku, – potrafi określić saldo bilansu handlowego Polski – podać przyczyny. 	<p>międzynarodowych organizacji gospodarczych na strukturę obrotu międzynarodowego,</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi określić korzyści i straty wynikające ze stosowania cen dumpingowych, – potrafi określić zmiany w strukturze towarowej eksportu z Polski w celu zmniejszenia ujemnego salda bilansu handlowego.
--	--	--	--

ZRÓŻNICOWANIE POZIOMU ROZWOJU GOSPODARCZEGO PAŃSTW ŚWIATA

Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna podstawowe mierniki określania poziomu rozwoju gospodarczego, – zna podstawowe cechy KSR i KWR, – zna przykłady krajów należących do grupy słabo, średnio i wysoko rozwiniętych, – potrafi wymienić przyczyny narastania dysproporcji między krajami bogatymi i biednymi. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi podzielić mierniki na demograficzne, ekonomiczne, społeczne i przemysłowe i krótko scharakteryzować ich przydatność, – potrafi porównać KWR i KSR, – potrafi omówić przyczyny narastania dysproporcji między krajami bogatymi i biednymi. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna nowy wskaźnik rozwoju gospodarczego HDI i wie, jakie może przyjmować wartości w różnych grupach krajów, – potrafi podać cechy krajów naftowych i nowo uprzemysłowionych, – potrafi wskazać najbardziej zadłużone kraje świata i przyczynę ich wciąż rosnącego zadłużenia. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi wymienić 10 najbogatszych krajów świata według miernika HDI, – potrafi wyjaśnić, na czym polega „zaklęty krąg ubóstwa” w KSR, – zna termin <i>term of trade</i>, ekokonwersja, – zna przykłady działań podjętych przez świat w celu niesienia pomocy krajom biednym.

PRZEMIANY POLITYCZNE WSPÓLCZESNEGO ŚWIATA			
Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wie, na czym polega dekolonizacja i w których regionach świata wystąpiła, – potrafi wymienić kilka terytoriów zależnych, – potrafi wyjaśnić termin integracja oraz wskazać jej podstawowe formy oraz cele, – potrafi wskazać nowe kraje powstałe po 1989 roku w Europie Środkowej oraz wskazać przyczyny tych zmian, – zna kraje członkowskie UE oraz formę integracji tych krajów, – potrafi wskazać regiony świata, gdzie najczęściej wybuchają konflikty oraz wskazać ich podstawowe przyczyny. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna etapy dekolonizacji i potrafi wymienić objęte nimi regiony świata, – zna podstawowe funkcje terytoriów zależnych, – zna podstawowe założenia konwencji o prawie morza, – zna główne organizacje działające w zakresie wolnego handlu oraz wybranych dziedzin życia gospodarczego (zakres podręcznika), – zna podstawowe cele działania i organy ONZ, – potrafi wskazać podstawowe osiągnięcia ONZ oraz organizacji działających przy ONZ, – wie do jakich organizacji międzynarodowych należy Polska, – potrafi wskazać podstawowe skutki procesu transformacji w krajach Europy Środkowej, – wie, jakie etapy musi przejść kraj przed przystąpieniem do UE, – zna kraje starające się o wejście do UE, – potrafi wymienić strony toczących się współcześnie konfliktów i omówić ich przebieg. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna przykłady krajów, które uzyskały niepodległość w poszczególnych etapach dekolonizacji, – potrafi na przykładach wskazać znaczenie terytoriów zależnych dla metropolii, – potrafi uzasadnić, dlaczego wiele terytoriów zależnych nie dąży do pełnej niepodległości, – potrafi wskazać korzyści wynikające z procesu integracji, – zna historię ONZ oraz funkcje, jakie pełnią poszczególne organy ONZ, – potrafi wymienić przykłady działań ONZ w Polsce, – zna historię i strukturę działania UE, – potrafi wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z przystąpienia Polski do UE, – zna fundusze, z których pomocy dotychczas korzystała Polska, – potrafi wyjaśnić, na czym polega prywatyzacja, reprivatyzacja, restrukturyzacja w gospodarkach krajów Europy Środkowej, – zna najważniejsze organizacje terrorystyczne i metody ich działania, – potrafi wskazać skutki konfliktów zbrojnych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna różnicę między terytorium zależnym i departamentem zamorskim, – potrafi wskazać na mapie politycznej kraje, które posiadają najwięcej terytoriów zależnych, – wie jaka jest sytuacja polityczna Antarktydy, – potrafi ocenić rolę ONZ w rozwiązywaniu konfliktów politycznych, popierając ocenę przykładami, – potrafi wyrazić opinię na temat przystąpienia Polski do UE i poprzeć ją odpowiednimi argumentami, – potrafi wskazać różnicę między fundamentalizmem islamskim a islamem, – zna szczegółowo przebieg konfliktu izraelsko-palestyńskiego, w Afganistanie, indyjsko-pakistańskiego oraz konfliktów w Afryce, – potrafi scharakteryzować indywidualne cechy procesu transformacji w różnych krajach i zilustrować je przykładami.

ZMIANY W ŚRODOWISKU WYWOŁANE DZIAŁALNOŚCIĄ CZŁOWIEKA

Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: środowisko naturalne, środowisko geograficzne, degradacja środowiska, efekt cieplarniany, dziura ozonowa, kwaśny deszcz, elementy środowiska, - potrafi określić wpływ działalności ludzkiej na środowisko przyrodnicze, - potrafi podać przykłady obszarów zdegradowanych w Polsce, - potrafi określić przyczyny zanieczyszczenia poszczególnych elementów epigeosfery w Polsce, - potrafi wskazać międzynarodowe działania na rzecz ochrony przyrody. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: eutrofizacja, ekosystem, rozwój zrównoważony, antropopresja, - potrafi scharakteryzować obieg gazów wywołujących globalne ocieplenie – opisać efekt cieplarniany, - potrafi wymienić skutki globalnego ocieplenia, - potrafi określić przyczyny i skutki kwaśnych deszczów i osadów, - potrafi scharakteryzować zjawisko dziury ozonowej, - potrafi przedstawić skutki wycinania lasów oraz regulacji rzek, - potrafi prezentować główne założenia rozwoju zrównoważonego, - potrafi przedstawić deklaracje przyjęte na Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro i Johannesburgu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: park narodowy, park krajobrazowy, obszar chronionego krajobrazu, pomnik przyrody, ekosystem, katastrofa ekologiczna, - potrafi określić skutki działalności człowieka dla środowiska konkretnego obszaru, - potrafi ocenić skutki działań niezgodnych z prawami przyrody – konsekwencje naruszenia równowagi naturalnej w środowisku, - potrafi przedstawić problem zanieczyszczenia Bałtyku, - potrafi ocenić międzynarodową współpracę w dziedzinie ochrony środowiska, - potrafi ocenić stan środowiska Polski i zaproponować działania, które zmniejszyłyby zanieczyszczenie poszczególnych elementów środowiska, - potrafi wskazać obszary chronione w Polsce i na świecie, określić ich funkcje i cele, - potrafi wskazać miejsca katastrof ekologicznych na świecie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcie ekorozwój, - potrafi określić i ocenić straty ekonomiczno-społeczne powstałe w wyniku katastrofального zanieczyszczenia środowiska, - potrafi ocenić korzyści wynikłe z konkretnych działań na rzecz ochrony i kształtowania środowiska, - potrafi prognozować zmiany w środowisku, które byłyby efektem lokalizacji zakładu produkcyjnego bądź innej gospodarczej działalności człowieka na konkretnym obszarze, - potrafi proponować działania na rzecz niwelowania degradacji środowiska na tym obszarze, - potrafi ocenić stan środowiska naturalnego regionu zamieszkania.